GEMEENTE ENSCHEDE

PLAN VAN AANPAK WARMTEPROGRAMMA ENSCHEDE

16 SEPTEMBER 2025

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 3

1.DE TRANSITIEVISIE WARMTE 5

1.1 Doelen 5
1.2 Maatregelen 5
1.3 Resultaten 6
1.4 Voortgang bij bereiken doelstellingen 6
1.5 Ervaringen partners 8

2.BELEIDSDOELEN EN -UITGANGSPUNTEN 9

2.1 Beleidsdoelen 9
2.2 Beleidsuitgangspunten 10
2.3 Randvoorwaarden rolneming 12

3.BEPALEN VOORKEURSALTERNATIEF EN WIJKVOLGORDE 14

3.1 Voorkeursalternatief aardgas per buurt 14
3.2 Fasering gebiedsgerichte aanpak 17

4.PROCESGANG 19

4.1 Participatiestrategie 19
4.2 Regionale afstemming 22
4.3 m.e.r.-plicht 23
4.4 Besluitvorming 24

INLEIDING

In het Klimaatakkoord van 2019 is afgesproken dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij moet zijn. Gemeenten kregen daarbij de regierol. Zij stemden hiermee in, op voorwaarde dat het Rijk hen zou voorzien van de juiste juridische instrumenten en voldoende financiële middelen om deze rol goed te kunnen vervullen. Ook werd benadrukt dat het tempo van de uitvoering moet aansluiten bij wat maatschappelijk haalbaar en betaalbaar is.

Tegen deze achtergrond stelde de gemeenteraad van Enschede op 12 december 2022 de Transitievisie Warmte vast. In dit document staat wanneer en op welke manier Enschede haar wijken aardgasvrij wil maken.

In 2024 nam het parlement de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) aan. Deze wet geeft gemeenten de benodigde instrumenten om de overstap van aardgas naar duurzame energie in wijken goed en betaalbaar te organiseren. De wet verplicht gemeenten onder andere om hun **Transitievisie Warmte** vóór 1 januari 2027 te actualiseren en verder uit te werken in een warmteprogramma.

Dit plan van aanpak beschrijft hoe we dat gaan doen. Ons einddoel blijft een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050. We werken daar stap voor stap naartoe, wijk voor wijk, op basis van het warmteprogramma.

Het warmteprogramma zal bestaan uit een programma in de zin van de Omgevingswet en heeft de volgende functies:

- Het maakt inzichtelijk in welke wijken de gemeente vóór 2026 plannen maakt om deze aardgasvrij of aardgasvrij-ready te maken, inclusief de beschikbare alternatieven voor aardgas.
- Het biedt houvast voor communicatie en verwachtingsmanagement richting bewoners en andere betrokkenen.
- Het is bruikbaar voor rapportages aan de Rijksoverheid en andere partners over de plannen en voortgang van de lokale warmtetransitie.
- Het voldoet aan de eisen uit het Besluit en de ministeriële regeling gemeentelijke instrumenten warmtetransitie.

Opbouw van dit plan van aanpak

Dit plan van aanpak bestaat uit vier hoofdstukken:

1. **Terugblik op de Transitievisie Warmte**

   We kijken terug op hoe de visie tot stand kwam, welke doelen zijn geformuleerd, welke resultaten zijn behaald en welke lessen we hebben geleerd.

2. **Beleidsuitgangspunten van de raad**

   We bespreken de uitgangspunten die de gemeenteraad eerder vaststelde. Wat houden ze in? En wat betekenen ze voor het opstellen van het warmteprogramma?

3. **Keuzes en afwegingen per buurt**

   We beschrijven de factoren die bepalen welk alternatief voor aardgas per buurt de voorkeur heeft, en hoe we de fasering van de aanpak per gebied bepalen.

4. **Proces en participatie**

   We leggen uit hoe we inwoners en andere partijen betrekken bij de ontwikkeling van het warmteprogramma, hoe we zorgen voor regionale afstemming en hoe de besluitvorming plaatsvindt.

1.DE TRANSITIEVISIE WARMTE

In december 2022 stelde de gemeenteraad van Enschede de Transitievisie Warmte[1] vast. Dit was een belangrijke eerste stap richting een aardgasvrije gebouwde omgeving.

Sinds de vaststelling van dit beleidsdocument is er veel veranderd. De oorlog in Oekraïne zorgde voor recordhoge aardgasprijzen. Dit leidde tot een sterke daling in het gebruik van aardgas, maar bracht ook een toename van energiearmoede onder inwoners met zich mee. Daarnaast zijn er tussen 2023 en 2025 verschillende uitvoeringsmaatregelen genomen om de warmtetransitie verder vorm te geven.

In dit hoofdstuk staan we stil bij de doelen uit de Transitievisie Warmte, de maatregelen die tussen 2023 -2025 zijn uitgevoerd en de resultaten die daarmee zijn bereikt. We sluiten dit hoofdstuk af met de lessen die we daaruit trekken.

1.1 DOELEN

In de Transitievisie warmte zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

1. Woningen en bedrijven zijn uiterlijk in 2050 aardgasvrij.
2. In de periode 2022 -2030 worden 20.000 (extra) woningen aardgasvrij of met een hybride oplossing verwarmd.
3. We reduceren de warmtevraag in 2030 met 10% door woningen en andere gebouwen te isoleren.
4. We gaan in de periode 2022 – 2030 van start met een gebiedsgerichte aanpak in Twekkelerveld/Tubantia-Toekomst, Kennispark, Deppenbroek/ Mekkelholt, Wesselerbrink, Varvik-Diekman
5. En we beginnen met een complexgewijze aanpak in de wijken Roombeek, Bothoven, 't Zwering, Helmerhoek, Wesselerbrink, Boddenkamp, Boswinkel/De Braker, Cromhofsbleek/Kotman, Centrum.

1.2 MAATREGELEN

Tussen 2022 en 2025 heeft de gemeente verschillende stappen gezet om de warmtetransitie te versnellen. Enkele belangrijke maatregelen zijn:

1. Het ontwikkelen van bouwstenen voor een VvE-aanpak.
2. Opstellen van het koersdocument Regionaal warmtebedrijf Twente.
3. Totstandkoming van de Renovatiedeal: afspraken met de gemeenten Almelo, Hengelo, het ministerie van BZK en EZK en verschillende woningcorporaties over deelname aan een pilot voor woningverbetering.
4. Het inrichten van loketten waar bewoners (Energieloket Enschede) en ondernemers (Duurzaam bouwloket) terecht kunnen voor adviezen over het verduurzamen van hun woning of bedrijf.
5. Verkenning en analyse uitgevoerd voor de verduurzaming van bedrijventerreinen.

[1] Transitievisie warmte Enschede, vastgesteld 12 december 2022.

6. We stimuleerden ondernemers hun daken te voorzien van zoveel mogelijk zonnepanelen.
7. We troffen maatregelen om ons eigen vastgoed te verduurzamen.
8. We hielden toezicht op de energiebesparingsplicht (incl. regelgeving minimaal label C voor kantoren).

1.3 RESULTATEN

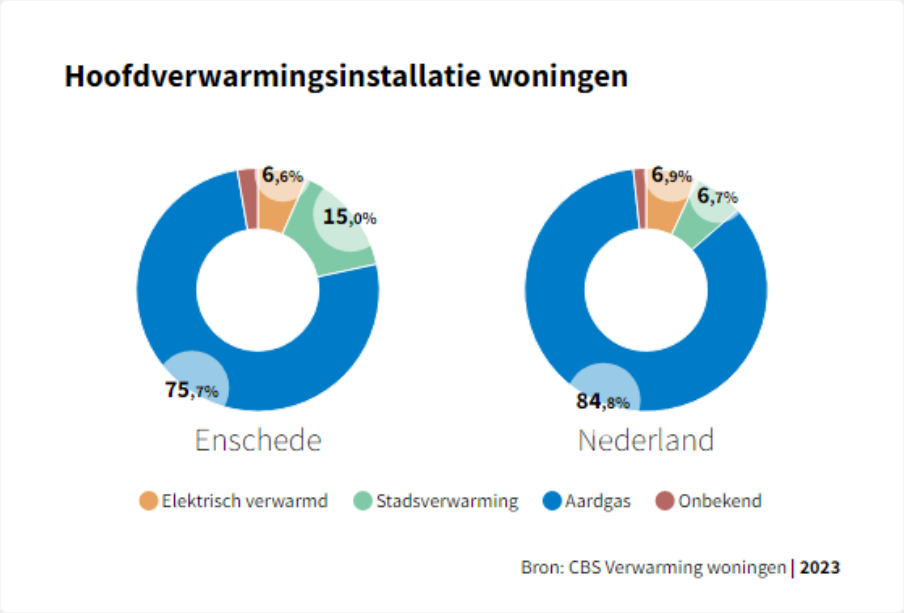
De genomen maatregelen hebben geleid tot concrete resultaten:

- Via de Specifieke uitkering energiearmoede zijn er 900 gratis isolatiemaatregelen getroffen, kon de FIXbrigade 2.000 kleine maatregelen uitvoeren en konden 2.850 gezinnen hun oude koelkast, vriezer of wasmachine inruilen voor een energiezuinig exemplaar.
- Op 27 januari 2025 stelde de gemeenteraad een verordening vast voor de specifieke uitkering Lokale aanpak isolatie die we van het Rijk ontvingen. Daarmee kunnen tot 2027 naar schatting 8.000 isolatiebonnen worden uitgegeven.
- In 2024 hebben Enschedese huishouden voor € 595.890,- aan ISDE-subsidie ontvangen voor het verduurzamen van hun woning. Daarmee zijn 311 apparaten aangeschaft en is ruim 35.000m^2 geïsoleerd.
- Diverse verduurzamingsprojecten zijn afgerond of in uitvoering:
    - Pathmoshal (voltooid);
    - Sporthal de Bug (bijna afgerond);
    - IJsbaan (bijna afgerond);
    - Bundelprojecten: de verduurzaming en renovatie van de gymzaal J.C. de Rijpstraat, kleedkamers DOS WK en kleedkamers LSV (in uitvoering);
    - Het Kompas (renovatie en verduurzaming in volle gang).
- Alle kantoren die onder de label C-regelgeving vallen, voldoen nu aan de eisen.
- Er is een business case opgesteld voor de aanleg van een warmtenet in Twekkelerveld. Hierdoor is er meer zicht ontstaan op de totale kosten, de haalbaarheid en de kosten voor de eindafnemer bij de aansluiting op het warmtenet.
- Er is een informatiebrochure voor leden van VvE's opgesteld.
- In de eerste twee fases van het project 'Zon op dak' werden er 5.600 zonnepanelen op bedrijfsdaken geïnstalleerd. Hiermee kan op jaarbasis 6,8 Tj worden geproduceerd. Lopende projecten voorzien (in potentie) in de plaatsing van nog 9.500 zonnepanelen.

1.4 VOORTGANG BIJ BEREIKEN DOELSTELLINGEN

In 2023 daalde het gasverbruik van woningen in Enschede van 73,3 naar 60,6 miljoen m^3, een afname van 18,5%. Dit is bijna het dubbele van de beoogde reductie. Deze daling komt deels door beleidsmaatregelen, maar vooral door de hoge aardgasprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Het 'blijvend effect' hiervan is moeilijk te voorspellen. Hoewel de prijzen inmiddels zijn gestabiliseerd, liggen ze nog steeds 50% hoger dan voor de inval van Rusland in Oekraïne.

De onderstaande grafiek geeft weer hoe de woningen in Enschede in 2023 werden verwarmd. Cijfers uit 2024 waren nog niet bekend toen deze tekst werd opgesteld.

Een vergelijking met 2022 laat zien:

- Het aandeel woningen dat met aardgas wordt verwarmd daalde van 78,5% naar 75,6%.
- Het aandeel woningen dat (deels) elektrisch wordt verwarmd steeg van 4,9% naar 6,6%[2].
- Het aandeel woningen op stadsverwarming bleef stabiel (14,6% naar 15,0%).

Het tempo van de warmtetransitie moet omhoog om het doel van 20.000 extra aardgasvrije woningen in 2030 te halen.

De gebiedsgerichte aanpak van collectieve warmteoplossingen verloopt moeizaam. Enschede is daarin geen uitzondering. Ook in andere gemeenten stokt de aanleg van warmtenetten. Factoren die daarbij een rol spelen zijn volgens het Planbureau voor de leefomgeving:

- Uitstel van behandeling van de Wet collectieve warmte (Wcw) door de Tweede Kamer.
- De hoge aanlegkosten van warmtenetten.
- Zorgen over hoge kosten voor bewoners.[3]

In Enschede speelt daarbij bovendien een rol dat er geen ruimte beschikbaar is binnen de gemeentebegroting om te investeren in warmtenetten.

Het onderwerp Transitievisie Warmte kwam ook aan orde in een peiling die het Kennispunt Twente in het voorjaar van 2025 heeft uitgevoerd onder het Enschede panel (inwoners) en een ondernemerspanel. Hieruit bleek dat 80% van de ondernemers en 87% van de inwoners niet weet welk alternatief voor aardgas in hun wijk of op hun bedrijfslocatie wordt voorgesteld.

[2] Het gaat hierbij om 1310 woningen. Voor een deel van die woningen (504 in totaal) is de elektrificatie van de warmtevoorziening een gevolg van sloop en vervangende nieuwbouw.

[3] PBL, TNO, CBS en RIVM (2024), Klimaat- en Energieverkenning 2024. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

1.5 ERVARINGEN PARTNERS

Na het opstellen van de Transitievisie Warmte gaven betrokken organisaties feedback op het proces. Over het algemeen was men tevreden over de kwaliteit van het eindproduct. Wel werd tijdsdruk ervaren, die uiteindelijk niet nodig bleek door uitstel van de bestuurlijke vaststelling.

Ter voorbereiding op het warmteprogramma zijn gesprekken gevoerd met de in Enschede actieve woningcorporaties, Enexis, Enschede Energie en Ennatuurlijk. Daarin werd teruggeblikt op de periode na vaststelling van de visie.

Woningcorporaties gaven aan dat zij bij hun plannen rekening houden met de Transitievisie Warmte, maar dat deze niet allesbepalend is. Zij hebben ook landelijke afspraken met het Rijk over verduurzaming van hun bezit, wat veel van hen vraagt.

Daarnaast is er veel onzekerheid geweest over warmtenetten. Dit maakt het lastig voor corporaties om hun plannen af te stemmen op de warmtetransitie. De verwachting is dat deze aandachtspunten ook in de komende periode blijven spelen. Het is belangrijk om hier rekening mee te houden bij het opstellen van het nieuwe warmteprogramma.

2.BELEIDSDOELEN EN - UITGANGSPUNTEN

In de Transitievisie Warmte staan beleidsdoelen en leidende principes voor het bereiken van die doelen. In dit hoofdstuk onderzoeken we of deze doelen en uitgangspunten ongewijzigd kunnen worden overgenomen in het nieuwe warmteprogramma, of dat er redenen zijn om ze aan te passen.

2.1 BELEIDSDOELEN

Hoofdstuk 1 beschrijft vijf centrale doelen uit de Transitievisie Warmte. Het uiteindelijke doel is helder: een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050. Om dat te bereiken zijn er in de Transitievisie Warmte drie belangrijke mijlpalen geformuleerd:

1. In 2030 bestaat de woningvoorraad uit 20.000 (extra) woningen die aardgasvrij zijn of met een hybride oplossing verwarmd worden.
2. In 2030 is de warmtevraag van woningen en andere gebouwen door isolatiemaatregelen met 10% afgenomen.
3. Voor 2030 starten met een gebiedsgerichte, c.q. complexgerichte aanpak in 18 buurten van Enschede.

EEN AARDGASVRIJE GEBOUWDE OMGEVING IN 2050

Bij het opstellen van het warmteprogramma houden we vast aan de eerder gekozen stip op de horizon: in 2050 is de gebouwde omgeving aardgasvrij. Er is weinig ruimte voor een andere koers, omdat het Rijk werkt aan wetgeving die voorschrijft dat gebouwen vanaf 2050 moeten beschikken over een voorziening voor het afnemen en gebruiken van duurzame energie.

De verduurzaming van gebouwen verloopt via twee sporen:

- Individueel spoor: woningeigenaren krijgen handelingsperspectief via toegankelijke informatie, ondersteuning, subsidies en financieringsmogelijkheden.
- Gebiedsgericht spoor: onder regie van de gemeente worden buurten planmatig verduurzaamd en uiteindelijk aardgasvrij gemaakt. Ook hier is het belangrijk dat bewoners handelingsperspectief krijgen.

DOELEN BINNEN HET INDIVIDUELE SPOOR

Binnen het individuele spoor stelt de gemeente Enschede een Energiebespaarprogramma (EBP) op. Dit programma maakt inzichtelijk hoe inwoners ondersteuning kunnen krijgen bij het nemen van energiebesparende maatregelen om hun woning aardgasvrij te maken.

Bij de uitwerking van deze ondersteuning maakt de gemeente onderscheid tussen verschillende groepen inwoners. Zo komt er een aparte aanpak voor bewoners van VvE-panden. Voor eigenaar-bewoners met een woning met een lage WOZ-waarde is er nu al ondersteuning.

Inwoners doorlopen bij het verduurzamen van hun woning vaak een zogeheten klantreis: bewustwording, oriëntatie, voorbereiding, financiering, besluitvorming, uitvoering, ervaren en inspireren. Bij elke stap werkt de gemeente uit hoe zij, of een van haar partners, inwoners kan ondersteunen.

DOELEN VAN DE GEBIEDSGERICHTE AANPAK

De gebiedsgerichte aanpak bestaat uit twee fasen: planvorming en uitvoering. In de planvormingsfase wordt samen met bewoners en andere betrokkenen een uitvoeringsplan opgesteld voor het aardgasvrij maken van de buurt. Meestal is dit een uitwerking van het voorkeursalternatief zoals beschreven in het Warmteprogramma. Soms kan voortschrijdend inzicht leiden tot een andere keuze. De uitvoeringsfase duurt naar verwachting minimaal acht jaar.

Enschede telt 70 CBS-buurten. Het opstellen van een wijkuitvoeringsplan duurt gemiddeld één tot twee jaar. Als we de planvorming in 2040/2041 willen afronden, moeten we jaarlijks starten met plannen voor vier tot vijf buurten.

In het warmteprogramma leggen we vast welke buurten we tot en met 2035 samen met bewoners aardgasvrij gaan maken.

2.2 BELEIDSUITGANGSPUNTEN

De Transitievisie Warmte benoemt acht leidende principes voor de overstap naar een aardgasvrij Enschede:

1. We focussen op betaalbare oplossingen.
2. We richten ons op duurzame en betrouwbare oplossingen.
3. Er is ruimte voor eigen initiatief en keuze.
4. We zetten in op eerlijke en duidelijke communicatie.
5. We verbinden de aanpak voor verduurzaming zoveel mogelijk met de stedelijke vernieuwing van wijken.
6. We maken het aantrekkelijk om mee te doen.
7. We zijn realistisch en richtinggevend.
8. We betrekken regionale ondernemers bij de transitie.

Deze principe komen ook in de gemeenteraad naar voren als het gaat om duurzaamheid. Uit een enquête van het Kennispunt Twente blijkt dat inwoners en ondernemers vooral betaalbaarheid, duurzaamheid, betrouwbaarheid en keuzevrijheid belangrijk vinden. Er is op dit moment geen reden om afstand te nemen van de overige uitgangspunten. Wel vragen de begrippen ‘betaalbaarheid’, ‘keuzevrijheid’ en ‘realistisch’ om een extra toelichting.

BETAALBAARHEID

Het begrip betaalbaarheid speelt op twee niveaus:

- Bij het vergelijken van de kosten van verschillende warmtetechnieken per buurt.
- Als maatstaf voor de prijs die bewoners betalen voor warmte.

LAAGSTE NATIONALE KOSTEN

Het Rijk heeft gemeenten gevraagd om bij hun keuzes rekening te houden met de nationale meerkosten van verschillende warmtetechnieken. Het Planbureau voor de

Leefomgeving heeft daarvoor een model, de Startanalyse, beschikbaar gesteld. De Startanalyse is geschikt als basis om lokale kosten te vergelijken, maar het gebruik van dit instrument vraagt wel om een verrijking van de dataset met lokale gegevens en om validatie van de berekende resultaten. Hoofdstuk 3 gaat hier verder op in.

BETAALBAAR VOOR INWONERS

Voor draagvlak is het belangrijk dat bewoners de kosten van verduurzaming kunnen dragen. Denk aan isolatie, aansluiting op een warmtenet of het kopen van een warmtepomp.

Het Rijk heeft in het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw) regels opgenomen waarmee gemeenten kunnen toetsen of hun plannen betaalbaar zijn voor bewoners. Deze toets is verplicht wanneer een gemeente overweegt om de aanwijsbevoegdheid in te zetten — een bevoegdheid waarmee in het omgevingsplan kan worden vastgelegd dat aardgas in een bepaald gebied wordt uitgefaseerd.

Het Bgiw bepaalt, kort samengevat dat:

1. De kosten van het warmte-alternatief voor het overgrote deel van de bewoners in de wijk (minimaal 70%) over een periode van 30 jaar niet hoger mogen zijn dan de baten.
2. Gemeenten rekening moeten houden met de mate waarin bewoners, in het bijzonder kwetsbare afnemers:
    a. de gevolgen voor de maandlasten kunnen dragen.
    b. mogelijkheden hebben om de verduurzamingsmaatregelen te financieren.

Het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft hiervoor de Tool Eindgebruikerskosten laten ontwikkelen door TNO. Deze tool berekent de gemiddelde kosten en baten per wijk of buurt, en kan inzoomen op specifieke groepen zoals woningtypes of bouwjaren. Deze tool wordt ingezet bij de voorbereiding van het warmteprogramma.

KEUZEVRIJHEID

De Transitievisie Warmte stelt dat bewoners ruimte moeten hebben voor eigen initiatief en keuze. Dit blijft ook in het warmteprogramma het uitgangspunt. Dat betekent dat mensen die willen beginnen met isoleren of investeren in verduurzaming, daartoe de ruimte krijgen. Ook groepen bewoners of bedrijven die samen aan de slag willen, worden ondersteund.

De Wet collectieve warmte (Wcw) gaat eveneens uit van keuzevrijheid. Tegelijkertijd stelt de Klimaatwet dat de netto-uitstoot van broeikasgassen in 2050 tot nul moet zijn teruggebracht. Daarom moeten alle gebouwen in 2050 goed geïsoleerd zijn en vrij van fossiele emissies.

De Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) geeft gemeenten de bevoegdheid om in het omgevingsplan vast te leggen dat in een bepaald gebied op een vast moment geen aardgas meer mag worden gebruikt. Dit betekent dat de

netbeheerder op dat moment stopt met het leveren van aardgas in die wijk. In plaats daarvan komt er een nieuwe energie-infrastructuur beschikbaar, gebaseerd op duurzame energie.

Het besluit om deze aanwijsbevoegdheid wel of niet in te zetten, heeft grote gevolgen. Niet alleen voor bewoners en andere gebruikers van warmte, maar ook voor de haalbaarheid van collectieve warmteoplossingen. Het gebruik van deze bevoegdheid kan namelijk essentieel zijn om alle inwoners toegang te geven tot een betaalbaar alternatief voor aardgas.

Omdat dit besluit zo ingrijpend is, neemt de gemeente de tijd om hierover zorgvuldig met de gemeenteraad in gesprek te gaan. De verwachting is dat een besluit over het al dan niet inzetten van de aanwijsbevoegdheid op zijn vroegst in 2026 genomen kan worden.

REALISTISCH EN RICHTINGGEVEND

In de Transitievisie Warmte staat dat we niet wachten tot alle onzekerheden zijn opgelost. We kunnen nu al stappen zetten. Tegelijkertijd is de visie niet in beton gegoten.

De doelen en keuzes moeten haalbaar zijn. Dat betekent dat sommige alternatieven kunnen afvallen, bijvoorbeeld door gebrek aan ruimte in de ondergrond of door vertraging bij het oplossen van netcongestie op het elektriciteitsnet.

2.3 RANDVOORWAARDEN ROLNEMING

De warmtetransitie vraagt veel van de samenleving, maar ook van de gemeente Enschede. Niet alleen in haar rol als eigenaar van vastgoed, maar vooral als regisseur van de transitie. Om deze regierol goed te kunnen vervullen, is ondersteuning vanuit het Rijk noodzakelijk. Die ondersteuning bestaat uit:

- Instrumenten, subsidies en bevoegdheden.
- Financiële middelen voor het aantrekken van extra personeel en het doen van investeringen.

De eerste stappen zijn inmiddels gezet. Zo ontving de gemeente al specifieke uitkeringen voor de bestrijding van energiearmoede en de lokale aanpak isolatie. Ook zijn er wetten opgesteld die gemeenten juridische bevoegdheden geven om regie te voeren. Andere instrumenten, zoals het aangekondigde waarborgfonds voor warmtenetten en de financiële deelneming van het Rijk in warmtebedrijven, bevinden zich nog in de studiefase. Deze zijn echter cruciaal om de uitrol van collectieve warmte-oplossingen te versnellen.

De warmtetransitie vraagt om een steeds grotere inzet van de gemeentelijke organisatie. Vooral het opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen is arbeidsintensief. In de periode 2023–2025 ontving de gemeente een bijdrage van het Rijk voor de extra personeelskosten die voortvloeien uit deze taken. Er ligt een toezegging dat gemeenten ook in de periode 2026–2030 extra middelen ontvangen.

Voor de periode na 2030 is nog niets vastgelegd. Wel is duidelijk dat langdurige financiële ondersteuning vanuit het Rijk noodzakelijk is om de warmtetransitie succesvol af te ronden.

Daarnaast geldt: zonder investeringsmiddelen kunnen gemeenten wel plannen maken, maar deze niet uitvoeren. Daarom is het belangrijk dat gemeenten ook kunnen investeren. Dit vraagt om een gerichte lobby richting het Rijk, zodat de benodigde middelen beschikbaar komen.

3.BEPALEN VOORKEURSALTERNATIEF EN WIIKVOLGORDE

De kern van het warmteprogramma zal bestaan uit een beschrijving van het voorkeursalternatief voor aardgas per buurt en een beschrijving van de volgorde waarin wijken worden aangepakt. In dit hoofdstuk leggen we uit welke factoren bepalend zijn voor deze keuzes.

3.1 VOORKEURSALTERNATIEF AARDGAS PER BUURT

Voor elke buurt wordt een voorkeursalternatief voor aardgas gekozen. Deze keuze is gebaseerd op een technisch-economische afweging, waarbij we letten op:

a. De nationale kosten van de verschillende warmtetechnieken.
b. De betaalbaarheid voor de eindafnemer.
c. De robuustheid van de gekozen oplossing.

LAAGSTE NATIONALE KOSTEN

Voor het bepalen van de nationale kosten gebruiken we de Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving. Deze instrument geeft een indicatie van de nationale kosten van vier warmtestrategieën:

- Individuele elektrische warmtepomp;
- Warmtenet met midden- of hoogtemperatuurbron;
- Warmtenet met (zeer) lagetemperatuurbron;
- Hybridewarmtepomp met klimaatneutraal gas.

De Startanalyse biedt een goede basis, maar houdt niet altijd rekening met lokale omstandigheden, zoals:

- beschikbaarheid van warmtebronnen;
- isolatiegraad van gebouwen;
- warmtevraag van utiliteitsgebouwen;
- ruimtelijke inrichting;
- koudevraag;
- sociaal-economische kenmerken;
- sloop en nieuwbouw.

Daarom vullen we de dataset aan met lokale informatie en gebruiken we het Vesta MAIS-model voor een verdiepende analyse.

DRAAIKNOPPEN

De uitkomsten van de Startanalyse kunnen worden beïnvloed door het aanpassen van zogeheten “draaiknoppen”, namelijk:

- de hoeveelheid beschikbaar klimaatneutraal gas (0,5 – 1,5 miljard m³);

- het isolatieniveau van woningen (woningen isoleren tot energielabel B -of D niveau).

KLIMAATNEUTRAAL GAS

De toekomstige beschikbaarheid van klimaatneutraal gas, zoals groengas uit vergisting en groene waterstof uit elektrolyse, is op dit moment nog onzeker. Dit type gas kent namelijk veel andere toepassingsmogelijkheden buiten de gebouwde omgeving, zoals in de industrie en mobiliteit, waar het gebruik vaak efficiënter of urgenter is.

Daarnaast is het nog onduidelijk hoeveel klimaatneutraal gas er in 2050 daadwerkelijk beschikbaar zal zijn. De ramingen lopen sterk uiteen en het Rijk heeft nog geen beleidskader vastgesteld voor de verdeling van dit gas, mocht het beschikbaar komen voor de gebouwde omgeving.

Bij het opstellen van het warmteprogramma gaan we zorgvuldig om met deze onzekerheid. We hanteren de volgende werkwijze:

- **Gebruik van de Startanalyse**
  De Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving biedt de mogelijkheid om het uitgangspunt voor de hoeveelheid beschikbaar klimaatneutraal gas aan te passen. Dit varieert van 0,5 tot 1,5 miljard m³ op nationaal niveau. Door met deze variatie te werken, krijgen we een indicatie van de kans dat klimaatneutraal gas in de toekomst beschikbaar is voor een specifieke buurt.
- **Maximale beschikbaarheid als uitgangspunt, met een ‘no regret’-benadering**
  In onze analyse gaan we uit van de maximale beschikbaarheid van klimaatneutraal gas. Aangezien nu nog niet duidelijk is of en wanneer er genoeg klimaatneutraal gas beschikbaar komt, wordt er voor buurten -waarvoor de Startanalyse uitwijst dat het gebruik van klimaatneutraal gas tot de laagste nationale kosten leidt- nog geen definitieve strategie geselecteerd.
  In plaats daarvan zal het warmteprogramma voor deze buurten een no regret-benadering beschrijven, die ook zinvol zijn voor andere strategieën, zoals isolatie en hybride warmtepompen.

Op deze manier zorgen we ervoor dat we flexibel blijven en voorbereid zijn op andere oplossingen.

ISOLATIENIVEAU VAN WONINGEN

Bij het bepalen van het meest geschikte alternatief voor aardgas in een buurt speelt het isolatieniveau van gebouwen een belangrijke rol. Warmtetechnieken die werken met lage temperatuurwarmte, zoals warmtepompen en lagetemperatuur-warmtenetten, vereisen namelijk een hogere isolatiegraad dan technieken die gebruikmaken van klimaatneutraal gas of warmtenetten met een midden- of hogetemperatuurbron.

De Rijksoverheid stimuleert via subsidies het verduurzamen van woningen tot minimaal energielabel B. Maar deze subsidies dekken niet alle kosten. Dat betekent dat woningeigenaren zelf een deel van de investering moeten dragen. Wanneer een

gemeente in het warmteprogramma kiest voor lage temperatuurwarmte in een buurt, leidt dit in de meeste gevallen tot hogere investeringskosten voor bewoners.

Vooral in buurten met veel oudere woningen, die vaak matig of slecht geïsoleerd zijn, kan dit een risico vormen voor de haalbaarheid van het warmteprogramma. De benodigde investeringen kunnen daar relatief hoog uitvallen, waardoor het draagvlak onder bewoners onder druk komt te staan.

Voor woningcorporaties ligt dit genuanceerder. Zij onderschrijven de doelen uit het Klimaatakkoord en werken actief aan het verduurzamen van hun woningvoorraad. Dit doen zij als voorbereiding op de overgang naar aardgasvrij wonen. Tegelijkertijd zijn zij afhankelijk van de instemming van zittende huurders voordat maatregelen kunnen worden uitgevoerd.

Corporaties staan voor een dubbele opgave:

- Enerzijds moeten zij zorgen voor voldoende beschikbare woningen, zoals afgesproken in de Nationale Prestatieafspraken en de Regionale Woondeal.
- Anderzijds moeten zij voldoen aan de klimaatdoelstellingen voor een duurzame woningvoorraad.

De kosten van verduurzaming komen volledig voor rekening van de corporaties, terwijl deze investeringen geen extra huurinkomsten opleveren. Dit betekent dat corporaties zorgvuldige afwegingen moeten maken over waar zij hun middelen inzetten.

In het Warmteprogramma spreken we de ambitie uit dat woningen in 2050 zijn geïsoleerd tot energielabel B. Tegelijkertijd houden we rekening met de realiteit in bepaalde buurten. In buurten met veel oudere, matig tot slecht geïsoleerde woningen en een hoog aandeel particulier bezit, gaan we ervan uit dat woningen bij het beëindigen van de aardgaslevering minimaal zijn geïsoleerd tot energielabel D.

ROBUUSTHEID VAN DE RESULTATEN

De keuzes die we in het warmteprogramma maken hebben grote impact. Daarom hechten we veel waarde aan een robuuste analyse: een analyse die betrouwbaar is en overeind blijft, ook als omstandigheden veranderen of als er onzekerheden zijn in de uitgangspunten.

Robuustheid betekent dat we toetsen of de gekozen warmteoplossing ook onder andere aannames of bij veranderende omstandigheden nog steeds een goede keuze is. Daarom toetsen we of de kostenverschillen tussen alternatieven groot genoeg zijn om een duidelijke voorkeur te onderbouwen en of de uitkomsten van de analyse standhouden bij herberekening met andere modellen.

Om dit te toetsen maken we onder andere gebruik van het DWA-conceptenmodel, dat helpt om de resultaten van de Startanalyse te valideren en te vergelijken.

BETAALBAARHEID VOOR EINDGEBRUIKER

We beoordelen of de gekozen warmteoplossing betaalbaar is voor bewoners, op basis van:

- De eindgebruikerskosten voor de meest voorkomende woningtypen en energielabels in een buurt (via het Dashboard eindgebruikerskosten van TNO, beschikbaar medio 2025);
- Sociaal-economische kenmerken van de buurt/wijk.

We verwachten dat een keuze voor het alternatief dat leidt tot de laagste nationale kosten in de meeste gevallen ook voor inwoners het best betaalbaar is. De toetsing aan het criterium ‘betaalbaarheid voor de eindgebruiker’ kan echter ook anders uitwijzen. En aanleiding geven tot de keuze voor een alternatief dat op nationale schaal tot wat hogere kosten leidt.

Als het gekozen alternatief afwijkt van wat eerder in de Transitievisie Warmte stond, lichten we dat in het warmteprogramma duidelijk toe.

3.2 FASERING GEBIEDSGERICHTE AANPAK

Om te kunnen bepalen welke buurten de hoogste prioriteit krijgen bij de gebiedsgerichte aanpak, verzamelen we informatie over:

- de mate waarin het net overbelast is of in de toekomst verzwaard wordt;
- de investeringsagenda infrastructuur;
- de investeringsagenda vastgoedeigenaren;
- buurtagenda sociaal domein
- gemeentelijke plannen voor stedelijke vernieuwing;
- burgerinitiatieven in bepaalde buurten;
- mate waarin het eigendom van het vastgoed is verspreid of juist geclusterd;
- waarde van het gasnet;
- afstand tot het warmtenet (bij collectieve warmte-oplossing).

Bij het bepalen van de volgorde waarin buurten worden aangepakt, bepalen we eerst voor elk van deze factoren de uitgangspositie per buurt aan de hand van het volgende schema:

	Score
Netcongestie.	-2 punten: geen netcapaciteit 0 punt: beperkt netcapaciteit voor warmte-alternatief 2 punten: voldoende netcapaciteit beschikbaar
Investeringsagenda infrastructuur.	0 punten: geen koppelkansen bekend 1 punt: mogelijk relevante koppelkansen, maar nog weinig concreet 2 punten: concrete koppelkansen aanwezig
Investeringsagenda vastgoedeigenaren.	0 punten: geen koppelkansen bekend 1 punt: mogelijk relevante koppelkansen, maar nog weinig concreet 2 punten: concrete koppelkansen aanwezig
Plannen voor stedelijke vernieuwing	0 punten: geen koppelkansen bekend 1 punt: mogelijk relevante koppelkansen, maar nog weinig concreet 2 punten: concrete koppelkansen aanwezig
Buurtagenda sociaal domein	0 punten: geen koppelkansen bekend

	1 punt: mogelijk relevante koppelkansen, maar nog weinig concreet
	2 punten: concrete koppelkansen bekend.
Burgerinitiatieven.	0 punten: geen buurtinitiatieven bekend
	1 punt: buurtinitiatief is kleinschalig, of bevindt zich in pril stadium
	2 punten: grootschalig buurtinitiatief
Mate van spreiding eigendom	0 punten: eigendom is erg versnipperd
	1 punt: eigendom is versnipperd
	2 punten: in de buurt zitten enkele grote vastgoedeigenaren, waarmee afspraken gemaakt kunnen worden
Waarde gasnet.	0 punten: gasnet heeft hoge waarde, kan nog voor lange tijd behouden blijven
	1 punt: gasnet kan nog enige tijd gebruikt worden
	2 punten: gasnet heeft lage waarde, moet snel worden vervangen (als er geen alternatief voor gas beschikbaar komt)
Afstand tot warmtenet	0 punten: afstand > 5 km
	1 punt: afstand > 2 < 5 km
	2 punten: afstand < 2 km

Niet elke factor legt evenveel gewicht in de schaal. Bij het vaststellen van de wijkvolgorde, gaan we uit van de volgende wegingsfactoren:

Meekoppelkansen	
- De investeringsagenda infrastructuur.	8
- De investeringsagenda vastgoedeigenaren;	8
- Plannen gemeente voor stedelijke vernieuwing.	8
- Meekoppelkansen sociaal domein.	8
Overige factoren	
- De mate waarin het net overbelast is of in de toekomst verzwaard wordt.	11
- Afstand tot het warmtenet	11
- Mate waarin het eigendom van het vastgoed is verspreid of juist geclusterd;	10
- Burgerinitiatieven in bepaalde buurten;	10
- Waarde van het gasnet	8

Een indicatie van de prioriteit die de wijkgerichte aanpak in een buurt heeft, wordt vervolgens verkregen door voor iedere buurt:

1. het relatieve gewicht van de hiervoor genoemde beoordelingsfactoren te vermenigvuldigen met de uitgangspositie van die beoordelingsfactor voor die buurt;
2. een optelsom te maken van de uitkomsten die op deze manier worden verkregen van alle beoordelingsfactoren.

Een vergelijking van de resultaten per buurt vormt vervolgens de basis voor de fasering van de wijkgerichte aanpak.

4.PROCESGANG

Dit hoofdstuk beschrijft hoe het warmteprogramma tot stand komt. We bespreken hier hoe we de samenleving bij de ontwikkeling van het warmteprogramma betrekken, hoe we zorgen voor regionale afstemming en hoe de besluitvorming verloopt.

4.1 PARTICIPATIESTRATEGIE

Participatie is een essentieel onderdeel van het warmteprogramma. Het doel is om:

- betrokkenheid en kennis onder inwoners en belanghebbenden te vergroten;
- ideeën en inzichten op te halen die bijdragen aan betere besluiten;
- lokale behoeften en zorgen in kaart te brengen;
- de haalbaarheid en acceptatie van beleidskeuzes te versterken;
- te voldoen aan wettelijke en gemeentelijke kaders voor participatie.

KADERS EN UITGANGSPUNTEN

Bij de participatie worden de volgende kaders en uitgangspunten gehanteerd:

- **Wettelijk kader**: Participatie is verplicht onder de Omgevingswet en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Volgens het conceptbesluit bij de Wgiw moeten gemeenten bij het kiezen van een alternatief voor aardgas rekening houden met de doelmatigheid (sturen op optie die leidt tot de laagste nationale kosten), de haalbaarheid en betaalbaarheid voor de eindgebruiker..
- **Gemeentelijke kaders:** De Participatieverordening Enschede schrijft voor dat participatieprocessen transparant en doelgericht moeten zijn.
- **Inspraakprocedure:** De ontwikkeling van het warmteprogramma volgt de uniforme openbare voorbereidingsprocedure, inclusief terinzagelegging en inspraak.

PARTICIPATIENIVEAU EN AANPAK

De gemeente Enschede hanteert vijf participatieniveaus, zoals vastgelegd in de Participatieverordening. Deze niveaus bepalen hoeveel invloed belanghebbenden hebben op het proces. De vijf niveaus zijn:

Informeren: Geen inbreng. Eenzijdige communicatie vanuit de gemeente.

Raadplegen: Betrokkenen zijn gesprekspartners. Hun inbreng wordt serieus genomen en kan bijdragen aan het besluitvormingsproces, maar is niet bindend. Het is belangrijk dat de gemeente terugkoppelt wat er met de input is gedaan, zodat deelnemers weten hoe hun bijdrage is verwerkt en gewaardeerd.

Adviseren: Betrokkenen adviseren over aanpak en oplossingen. Als gemeente hiervan afwijkt, moet dit gemotiveerd worden.

Co-produceren: De gemeente en betrokkenen ontwikkelen samen oplossingen. De gevonden oplossing is voor de gemeente bindend.

Meebeslissen: Betrokkenen nemen de besluiten. De gemeente neemt het besluit over.

Het kiezen van het juiste participatieniveau per doelgroep is belangrijk om het proces helder en eerlijk te houden. Het zorgt ervoor dat iedereen weet wat er wel en niet mogelijk is qua invloed en voorkomt verwarring of teleurstelling. Binnen het

warmteprogramma stemmen we het participatieniveau af op de bestaande beleidskaders én op de mate waarin betrokken partijen invloed kunnen en mogen uitoefenen. Zo zorgen we voor een transparant en realistisch participatieproces.

Stakeholdergroep	Participatieniveau	Motivatie
Inwoners en ondernemers	Informeren en raadplegen	Beleidskaders liggen vast. Inzicht in houding, gedrag en behoeften is essentieel.
Woningcorporaties	Raadplegen en adviseren	Belangrijk voor uitvoerbaarheid en verduurzaming binnen hun woningvoorraad.
Netbeheerder (Enexis)	Raadplegen en adviseren	Adviseert over netwerkcapaciteit en technische haalbaarheid.
Warmtebedrijf (Ennatuurlijk)	Raadplegen en adviseren	Bepaalt haalbaarheid en financiële randvoorwaarden voor warmtenetten.
Energiecoöperatie Enschede Energie	Raadplegen en adviseren	De uitvoerbaarheid van het beleid en toegang meedenkende betrokken bewoners.

TOELICHTING PER STAKEHOLDERGROEP

INWONERS EN ONDERNEMERS

De focus ligt op raadplegen. Beleidskeuzes liggen grotendeels vast, maar het ophalen van kennis, houding en gedrag via enquêtes en gesprekken met focusgroepen is waardevol. Ook brengen we lokale zorgen en behoeften in kaart om de uitvoeringsstrategie te verfijnen.

WONINGCORPORATIES, NETBEHEERDER, WARMTEBEDRIJF EN ENERGIECOÖPERATIE ENSCHEDE ENERGIE

Deze partijen zijn essentieel voor de technische en financiële haalbaarheid, maar nemen geen beleidsbeslissingen. Daarom adviseren zij de gemeente over:

- **Woningcorporaties:** verduurzaming en uitvoerbaarheid binnen hun woningvoorraad.
- **Netbeheerder (Enexis):** netwerkcapaciteit en infrastructuur.
- **Warmtebedrijf (Ennatuurlijk):** haalbaarheid en financiële randvoorwaarden voor warmtenetten.
- **Energiecoöperatie Enschede Energie:** de uitvoerbaarheid van het beleid.

WAAROM NIET CO-PRODUCEREN OF MEEBESLISSEN?

Bij co-produceren en meebeslissen hebben belanghebbenden directe invloed op de besluitvorming. Binnen het warmteprogramma is hier bewust niet voor gekozen. De reden is dat de gemeente eindverantwoordelijk is voor het programma en dat de belangrijkste beleidskaders al zijn vastgesteld in de Transitievisie Warmte.

Volgens de Participatieverordening van Enschede is co-produceren passend wanneer belanghebbenden samen met de gemeente plannen ontwikkelen én uitvoeren. Meebeslissen is alleen mogelijk als er voldoende ruimte is voor stakeholders om binnen vastgestelde kaders daadwerkelijk besluiten te nemen.

In het geval van het warmteprogramma:

- Zijn de fundamentele keuzes al gemaakt, waardoor er weinig flexibiliteit is voor stakeholders om mee te beslissen over het beleid.
- Hebben partijen zoals woningcorporaties, de netbeheerder en het warmtebedrijf een adviserende rol. Zij leveren waardevolle input over technische en financiële haalbaarheid, maar nemen geen beleidsbeslissingen.

Door te kiezen voor informeren, raadplegen en adviseren, maken we vooraf duidelijk wat de invloed van participatie is. Zo voorkomen we onrealistische verwachtingen en zorgen we voor een transparant en eerlijk proces.

WAAROVER GAAN WE IN GESPREK, MET WIE EN HOE?

Om participatie concreet vorm te geven, gebruiken we verschillende middelen en methoden om met belanghebbenden in gesprek te gaan. Hieronder staat een overzicht van de belangrijkste gespreksonderwerpen en participatievormen per stakeholdergroep:

Stakeholdergroep	Onderwerp van gesprek	Participatievorm/middel
Inwoners	Kennis, houding en gedrag t.a.v. de warmtetransitie.	▪ Peiling via Enschede Panel (Kennispunt Twente).
Ondernemers	Impact van de warmtetransitie en kennis, houding en gedrag t.a.v. de warmtetransitie.	▪ Peiling via Ondernemerspanel ▪ Uitnodiging voor klankbordgroep via belangenverenigingen en bedrijventerreinen.
Woningcorporaties	Verduurzaming en uitvoerbaarheid binnen hun woningvoorraad.	▪ Eén op één gesprekken. ▪ Structureel overleg en werksessies in gezamenlijke klankbordgroep.
Energiecoöperatie Enschede Energie	Haalbaarheid onderzoeken van lokaal eigendom	▪ Uitnodiging voor zitting in klankbordgroep.
Netbeheerder (Enexis)	Netcapaciteit en technische haalbaarheid	▪ Eén op één gesprekken. ▪ Structureel overleg, technische afstemming over haalbaarheid en mogelijkheden tijdens overleg met gezamenlijke klankbordgroep.
Warmtebedrijf (Ennatuurlijk)	Haalbaarheid en financiële	▪ Eén op één gesprekken.

	randvoorwaarden voor warmtenetten	▪ Structureel overleg en afstemming in gezamenlijke klantbordgroep.
Wijk- en dorpsraden	Lokale uitvoering en betrokkenheid	▪ Klankbordgroep met vertegenwoordigers uit wijkraden. Wijkraden worden geïnformeerd en uitgenodigd deel te nemen in klankbordgroep die 2x bijeen komt.
Vertegenwoordigers ondernemers/ bedrijventerreinen	Lokale uitvoering en betrokkenheid	▪ Worden geïnformeerd en uitgenodigd deel te nemen in klankbordgroep die 2x bijeen komt.
Alle inwoners	Feedback op concept warmteprogramma	▪ Officiële inspraakprocedure en terinzagelegging.

TERUGKOPPELING EN BORGING VAN PARTICIPATIE

- **Verslaglegging:** Alle participatiemomenten worden vastgelegd in een participatieverslag, dat als onderdeel wordt toegevoegd aan het definitieve warmteprogramma.
- **Besluitvorming:** De gemeente beschrijft hoe de inbreng is verwerkt in de definitieve versie van het warmteprogramma.
- **Terugkoppeling:** Deelnemers aan peilingen, focusgroepen, klankbordgroepen krijgen persoonlijke terugkoppeling. Daarnaast wordt stadsbreed teruggekoppeld via de online communicatiekanalen van de gemeente.

VERVOLGPROCES

Het warmteprogramma wordt elke vijf jaar geactualiseerd. De plannen voor het aardgasvrij maken van buurten worden verder uitgewerkt in wijkuitvoeringsplannen. Ook bij het opstellen van deze plannen is samenwerking en participatie essentieel.

4.2 REGIONALE AFSTEMMING

De gemeenten Borne, Enschede en Hengelo hebben samen een koersdocument opgesteld voor een Regionaal warmtebedrijf Twente. Daarvoor is gekozen omdat:

- De Transitievisies Warmte/Warmpteprogramma van de drie gemeenten, waarin collectieve warmtenetten vaak als alternatief voor aardgas worden genoemd.
- De ligging van Twence, een grote bron van restwarmte, op de grens van Enschede en Hengelo.
- Uit een dit voorjaar afgeronde verkenning staat dat de aanleg van een regionaal warmtenet technisch inpasbaar en economisch haalbaar lijkt.
- In voorbereiding zijnde wetgeving de colleges bevoegdheden aanreikt, waarmee zij regie kunnen voeren op de warmtetransitie.

In dit koersdocument wordt voorgesteld om in te zetten op de realisatie van een regionaal publiek warmtebedrijf voor de gemeenten Borne, Enschede en Hengelo. Dit warmtebedrijf krijgt het exclusieve recht en de plicht om warmte in te kopen/te

produceren, te transporteren en te leveren in alle gevallen, waarin de wet dit recht niet voorbehoudt aan bestaande (privaatrechtelijke) organisaties.

Voor de oprichting is samenwerking nodig met partners zoals de provincie Overijssel, EBN, Ennatuurlijk, Twence, Cogas, Enexis en lokale energiecoöperaties. Op 23 januari 2025 besloten bestuurders van deze organisaties om de haalbaarheid van dit warmtebedrijf gezamenlijk te verkennen.

De voorbereiding van het warmteprogramma voor Enschede hangt nauw samen met het onderzoek naar de haalbaarheid van een regionaal warmtebedrijf. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk om goed af te stemmen met Borne en Hengelo over hoeveel warmte er in de toekomst van Twence kan worden afgenomen. Ook levert het warmteprogramma waardevolle informatie over de buurten waar een collectieve warmte-oplossing mogelijk is, en over het tempo waarin deze warmtenetten kunnen worden aangelegd.

Omdat hetzelfde team vanuit Enschede werkt aan zowel het warmteprogramma als het haalbaarheidsonderzoek, ontstaat er op een natuurlijke manier samenwerking tussen beide processen. Hierdoor is de afstemming goed geborgd.

4.3 M.E.R.-PLICHT

Het warmteprogramma van de gemeente Enschede bevat voorstellen voor de aanleg van warmtenetten, het plaatsen van individuele warmtepompen en het gebruik van hybride oplossingen met klimaatneutraal gas in verschillende buurten. Deze keuzes kunnen gevolgen hebben voor de bodem, het energieverbruik, geluidshinder en het ruimtegebruik.

Een milieueffectrapportage (m.e.r.) is een hulpmiddel om vooraf inzicht te krijgen in de milieugevolgen van een plan of project. Het opstellen van een m.e.r. is verplicht als:

- het gaat om een wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven plan of programma;
- het plan of programma richting geeft aan projecten die m.e.r.-plichtig zijn (zoals genoemd in bijlage V van het Omgevingsbesluit).

Omdat de Omgevingswet gemeenten verplicht om een warmteprogramma op te stellen, en dit programma richting geeft aan de aanleg van warmtenetten (een m.e.r.-plichtige activiteit volgens bijlage V), is het warmteprogramma voor Enschede m.e.r.-plichtig.

STAPPEN IN DE M.E.R.-PROCEDURE

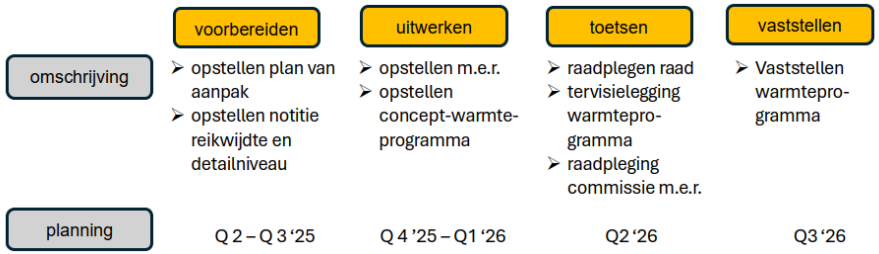
1. Notitie reikwijdte en detailniveau
   - Opstellen van een notitie die de reikwijdte en het detailniveau van de m.e.r. beschrijft.
   - Raadplegen van wettelijke adviseurs (als bedoeld in artikel 16.36, lid 5 van de Omgevingswet).
   - Inspraak over notitie reikwijdte en detailniveau.
   - Vaststellen van de notitie reikwijdte en detailniveau.
2. Opstellen van het plan-milieueffectrapport.

3. Ter inzage leggen van het plan-m.e.r. bij het ontwerp-warmteprogramma en raadpleging van de commissie m.e.r.
4. Vaststellen van het warmteprogramma.

Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) onderzoekt momenteel hoe gemeenten ondersteund kunnen worden bij het in kaart brengen van milieueffecten van m.e.r.-plichtige activiteiten, zoals de aanleg van warmtenetten in veel voorkomende wijktypen. Gemeenten kunnen deze informatie gebruiken in hun eigen m.e.r.-procedure, waardoor het opstellen van een milieueffectrapport sneller, eenvoudiger en kostenefficiënter kan worden uitgevoerd.

4.4 BESLUITVORMING

Het proces dat leidt tot de vaststelling van het warmteprogramma ziet er schematisch als volgt uit:

Een warmteprogramma is een verplicht programma volgens de Omgevingswet. Het college van burgemeester en wethouders stelt dit programma vast. Vanwege de grote impact van het warmteprogramma vinden we het belangrijk dat de gemeenteraad goed wordt betrokken bij de voorbereiding. Daarom wordt dit plan van aanpak ter vaststelling aan de raad aangeboden. Ook wordt het voorontwerp van het warmteprogramma aan de raad voorgelegd voor wensen en bedenkingen (de zogenaamde 'voorhangprocedure'), voordat het ontwerp voor iedereen ter inzage wordt gelegd.

GEMEENTE ENSCHEDE

Teksten Projectgroep warmteprogramma

Datum 16 september 2025

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend

ENSCHEDE